

บทคัดย่อ

การเฉลิมฉลองเทศกาลทศกัณฐ์บูชา

ในบรรดาเทศกาลอินเดียที่สำคัญ ทศกัณฐ์บูชา เป็นเทศกาลหนึ่งที่ถูกเฉลิมฉลองอย่างพิเศษทั่วอินเดียโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐเบงกอล เรียกว่า “นรทรี” เพราะมีการบูชาพระเทวีทศกัณฐ์ 9 คีรี และถึงวันที่ 10 เรียก “วิชัยทศมี” ทศกัณฐ์บูชาเป็นศักดิ์ของพระศิวะ พระองค์ได้ถูกพวกเทวดาเชิญให้ไปปราบมहिษาสูรผู้มาทำความเดือดร้อนพวกเขา มีกล่าวไว้ในสกันทปุราณะเรื่องพระเทวีต่อสู้กับสูร เรารู้เรื่องพระทศกัณฐ์จากปุราณะ ตันตระก็ถือผู้หญิงเป็นตั้งเทพสตรีเหมือนกัน แต่ตันตระเกี่ยวกับการบูชาเด็กสาวผู้ถูกถือว่าเป็นพระแม่เทวีผู้มีชื่อเสียง ดังนั้นการบูชาพระเทวี(กุมารีบูชา) ได้เกิดในสมัยตันตระ

การบูชาทศกัณฐ์ ส่วนมากได้ปฏิบัติกันในรัฐเบงกอล ระหว่างเวลานี้ประชาชนผู้รักดีอ่านคัมภีร์เทวีมาหาลมยะทุกวัน วันสุดท้ายก็จะลอยรูปพระเทวีในแม่น้ำมีชื่อพระทศกัณฐ์ ที่รักกันดีคือ ปารวตี กาลี อูมา เป็นต้น กล่าวไว้ในปุราณะ การบูชาพระเทวีด้วยเนื้อสัตว์และมนุษย์ มาจากคนชั้นต่ำ แล้วคนชั้นสูงได้ยืมไปปฏิบัติ ในเวลานี้ คนทางอุดรประเทศ(ทางเหนือ) เชื่อว่า พระรามได้ชนะพระราวัน(ทศกัณฐ์) หลังจากสู้กัน เป็นเวลา 10 วัน แล้วประชาชนก็จะเผาหุ่นใหญ่ของพระราวัน เมฆนาถ และกุมภกรรณในเมืองหลวงใหญ่

ในเมืองไทยที่ถนนสีลม กรุงเทพฯ วัดพระศรีมหาอุมาเทวี เพิ่งจะเฉลิมฉลองเทศกาลทศกัณฐ์บูชาไปเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2553 นี้เอง

Abstract

Durga Puja: Killing the Terrible Goddess

Of all the great Indian festivals Durga Puja is celebrated with extra enthusiasm all across the country, particularly in Bengal where they celebrate Navaratri, nine nights of worship to the Goddess Durga which can continue for upto ten days, called "Vijayadasami" which means killing the demon on the tenth day.

Durga is a fierce and terrible Goddess who has the shakti (power) of the supreme God Shiva. She was invited by the Gods, whom Mahisasura disturbed, to fight on their behalf; Sakandapurana narrates her fights with demons.

We know the story of goddess Durga from Purana. Tantras also regarded women as forms of the Mother Goddess, but Tantras spoke highly of the worship of maidens likened to famous deities, thus ceremonies of worship for Goddesses (Kumaripuja) happen at Tantra times.

Worship of Durga Puja is mostly practiced in Bengal where devoted worshippers read texts from the Devi-Mahatmya every day. On the last day, an earthen statue of the Goddess is floated down the river. Durga has many names indicated in Purana: Parvati, Kali, Uma, etc.

The worship of the Goddess with animal and human sacrifices allegedly originated from the lower classes, later being accepted by other social strata. People in Uttarpradesh believe that the lord Ram defeated Ravana, after fighting him for ten days. In the major cities, people burn big puppets of Ravana, Meghnath and Kumbhakarna.

In Thailand Durga Puja was celebrated on October 17th, 2010, at Phrasri-umadevi Temple, Silom Rd, Bangkok.

การเฉลิมฉลองเทศกาลทศกัณฐ์บูชา

บำรุง คำเอก*

อินเดียเป็นประเทศที่กว้างใหญ่ไพศาลประเทศหนึ่ง มีผู้คนหลายเชื้อชาติหลายศาสนาอาศัยอยู่ ผู้คนเหล่านั้นได้เฉลิมฉลองเทศกาลของตนๆ อย่างยิ่งใหญ่ทุกๆ เดือนจะมีเทศกาลใดเทศกาลหนึ่งเกิดขึ้น การเกิดเทศกาลขึ้นมากมายทำให้ถูกเรียกว่า ประเทศแห่งเทศกาล เทศกาลต่างๆ เกิดจากฤดูกาล มหาบุรุษ และความรักชาติ ในบรรดาเทศกาลใหญ่ที่สำคัญๆ ทศกัณฐ์บูชาเป็นเทศกาลหนึ่งที่มีสำคัญในบรรดาเทศกาลใหญ่ๆ ของศาสนาฮินดู จะทำการเฉลิมฉลองกันทุกๆ ปี

ทศกัณฐ์บูชาหมายถึง พระเทวีผู้จัดความวิบัติชั่วร้าย มีอั่งไว้ใน Devī-māhātmya (XI.) ว่า พระเทวีได้รับพระนามว่า “ทศกัณฐ์”(Durgā) ก็เพราะว่าเป็นผู้ฆ่าอสูรทศกัณฐ์ (Durgama) ในรัฐเบงกอล ชาวบ้านจะเรียกพระเทวีว่า “ทศกัณฐ์นาสินี”(Durgatināsini) หมายถึง ผู้ทำลายความพินาศทั้งปวง²

เทศกาลบูชาพระทศกัณฐ์ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **นพวราตรี** แปลว่า “การบูชาทศกัณฐ์เทวี 9 คืน” ในวันพระจันทร์เต็มดวง ในเดือนกัณฐ (ก.ย.-ต.ค.) และเมื่อทำไปถึงวันที่ 10 เรียกว่า “วิชัยทศมี” คือ วันที่ 10 ที่พระทศกัณฐ์เทวี ได้รับชัยชนะที่มหิศาสูรถูกฆ่าตาย ทศหะรา ก็เรียก บางที่ออกเสียงเป็นทศหะระรา (ทศ แปลว่า “สิบ” หะระ แปลว่า

* รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ เอกสารคำสอน วิชา 314 452 ความเข้าใจภาษาฮินดี (Hindi Comprehension) รวบรวมและแปลเรียบเรียงโดย บำรุง คำเอก, ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547, 34.

² Chintaharan Chakravarti, Tantras : Studies on Their Religion and Literature, Kolkatta: Published by Sankar Bhattacharya, Punthi Pustak, 1972.94.

“ให้แพหรือชนะ”) มีการบูชาเด็กหญิงกุมารีที่บิสิทุธิ์ (Kumārīpūjā) ตั้งแต่อายุ 2 ขวบ ถึง 10 ขวบ แต่ไม่ต่ำกว่า 2 ขวบ มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน อาจทำการบูชาตลอดวันของพิธีบูชาหรือทุกวัน เด็กหญิงอายุ 2 ปี เรียก กุมารี (Kumārī) 3 ปีเรียก ตริมูรติ 4 ปีเรียก กัลยาณี 5 ปี เรียก โรहिณี 6 ปี เรียก กาลี 7 ปี เรียก จันตिका 8 ปีเรียก สยามภี 9 ปี เรียก ทูรคา 10 ปีเรียก สุกัทธา เด็กหญิงเหล่านี้ถูกเรียกว่า “นวกันยกาสะ (Navakanyakas)”³

การยกย่อง สรรเสริญเทพสตรี (ศักดิ์ śakti)* เป็นคำสอนที่เกี่ยวกับพระเทวีของเทพองค์ใดองค์หนึ่งมีอำนาจอิทธิฤทธิ์ เทพองค์ใดมีลักษณะเป็นอย่างไร ก็จะมีศักดิ์(พระเทวี) เป็นลักษณะเช่นนั้น พระทศกัณฐ์ เป็นศักดิ์และพระชายาของพระศิวะ มีลักษณะเช่นเดียวกับพระศิวะ ปรากฏในคัมภีร์ปุราณะ คือพระทศกัณฐ์ซึ่งมีฤทธิ์เหนือเทพทั้งปวง ได้ถูกส่งไปต่อสู้อัศวินมหาสูรโดยเทวดาใหญ่น้อยทั้งหลาย และฆ่าอสูรได้

พระนามทศกัณฐ์ ซึ่งเป็นปางมีรูปร่างน่ากลัว เพราะต้องใช้พลังอิทธิฤทธิ์มากถึงชนะมหาสูรได้ ซึ่งปรากฏในสกันทปุราณะ

ब्रह्मोवाच अथ देवा मही' हित्वा महिषासुरपीडिताः

brahmovāca atha devā mahīm hitvā mahiṣācūrapīḍitāḥ

न्त्वा गौरीं तपस्यन्तीं जग्मुः शरणमाकुलाः॥१॥

स्कं. म. पु. माहे. खं. १ (अ. मा. ३ पु.) अ. १०. पु. २२

natvā gaurīm tapsyantīm jagmuḥ śaraṇmākulāḥ Skanda-Purāna

1.Aru.3.10.1.229

พระพรหมพูดว่า เมื่อพวกเทวดาถูกมหาสูรรุกราน ไม่มีที่อยู่จึงได้สละโลกเกิดความเดือดร้อนแล้วได้นอบน้อมต่อพระเทวีเคารีผู้กำลังบำเพ็ญตบะและได้ขอให้พระองค์เป็นที่พึ่ง

जिघृक्षन्तं समायातं वीक्ष्य तं महिषासुरम् ॥

jighṛkṣantam sāmāyantam vīkṣya tam mahiṣāsuraṃ

³ Purānic Encyclopaedia, Vettam Mani, Motilal Banarsidass Publishers, Private Limited, Delhi, 1996, 439.

* Ś(ศ) เป็นอักษรที่มีความหมายว่า ความเจริญรุ่งเรือง และ akti (อักษติ) หมายถึงอำนาจอิทธิฤทธิ์ ดังนั้นเมื่อรวม “ศ” กับ “อักษติ” เป็น “ศักษติ”(śakti) หมายถึง เธอผู้ให้ความเจริญรุ่งเรืองและมีอิทธิฤทธิ์ เช่น ความหมายของคำว่า “ภควดี”พระนามหนึ่งของพระทศกัณฐ์ ก็หมายถึงผู้มีโชค มีความร่ำรวยมั่งคั่ง ชื่อเสียง อิทธิฤทธิ์ ดังนั้น คำว่า “ศักษติ” อาจจะมาจากพระนามพระทศกัณฐ์ว่า “ภควดีและปारวดี” หมายถึงผู้มีโชค และมีพลังอำนาจ(ปारวดี หมายถึงลูกสาวของภูเขาหิมาลัย) (Purānic Encyclopaedia, Vettam Mani, Motilal Banarsidass Publishers, Private Limited, Delhi, 1996, 668.)

अभूद्दुरासदा दुर्गा कन्या सा ज्वलनाकृतिः॥५९॥

स्कां.म.पु. माहे.खं.१(अ.मा.३पू.)अ.१०. पु.२२९*

abhūddurāsadā durgā kanyā sa jvālanakṛtiḥ

Skanda-Purāṇa 1.Aru.3.10.59.229

ได้ยื่นมาว่า มหิษาสูรได้เข้าไปหาพระเทวี เพื่อที่จะจับพระองค์ แต่พระกาย
ของพระธิดาเทวีทुरคาร์ธอนเป็นไฟ

माया सा बहुभिर्हस्तैर्ज्वलदायुधसंचयैः ॥

mayā sā bahubhirhastairjvaladāyudhasamcayaiḥ

आबद्धकवचा तूर्णं दुर्गाभूत्सिंहवाहना ॥६५॥

स्कां.ม.ป.ุ. माहे.खं.१(अ.मा.३पू.)अ.१०. पु.२३०

ābaddhakavacā tūrnāṁ durgābhūtsimhavāhanā

Skanda-Purāṇa 1.Aru.3.10.65.229

พระเทวีทुरคามหามาया มีพระหัตถ์สว่างไสวโชติช่วงด้วยสัตตราวุธ สวมเสื้อ
เกราะแล้วขึ้นทรงสิงโตเป็นพาหนะ

आपूरितदिशाभोगा तेजस्तत्सोढुमक्षमः ॥

āpūritadiśabhogā tejastatsodhumakṣamah

दुर्गाया घोरमालोक्य महिषस्तु पलायितः॥६६॥

स्कां.ม.ป.ุ. माहे.खं.१(अ.मा.३ปू.) अ.१๦.पु.२३๦

durgāyā ghoramālokya mahiṣstu palāyitaḥ

Skanda-Purāṇa 1.Aru.3.10.66.229

มหิษาสูรไม่สามารถที่จะทนฟังอิทธิฤทธิ์ของพระเทวีที่มีมากมาย แต่เมื่อเห็น
รูปร่างที่น่ากลัวของพระเทวีทुरคา ก็ได้หนีไป

स तु सिंहस्थितां गौरीं ज्वलन्तीं विविधायुधाम् ॥

sa tu simhasthitām gauṛīm jvalantīm vividhāyudhām

शैलवर्षेण महता कुपितः समपूरयत् ॥१॥

स्कां.ม.ป.ุ. माहे.खं.๓(अ.मा.๩ पू.) अ.१๧. पु.२๩१

śailavarṣeṇa mahatā kupitaḥ samapūrayat

Skanda-Purāṇa 1.Aru.3.11.1.231

* स्कां.ม.ป.ุ. माहे.खं.१(अ.मा.३ पू.) अ.१०.२२९ = श्रीस्कान्दे महापुराणे प्रथममाहेस्वरखण्डम्
तृतीयऽरुणाचलमाहात्म्ये पूर्वार्धमूच अध्यायाः१० पृष्ठ २२९

พระเทวีเคารี ได้ประทับนั่งบนสิงโต พร้อมด้วยราหูชื่อนานาชนิดที่ส่องประกายแวววาว มหิษาสูรบันดาลโทษะได้ปล่อยภูเขาสูงใหญ่ๆ ทับพระองค์

การบูชาพระเทวีทศกัณฐ์ ได้เกิดขึ้นในสมัยพระราม เล่ากันว่า พระพรหมได้ปลุกพระเทวีเวลากลางคืน พร้อมกับเหล่าเทวดาคิดหาทางช่วยเหลือให้พระรามฆ่าพระราวณะ(ทศกัณฐ์)ได้ พระเทวีได้เสด็จลุกจากการบรรทมในกลางเดือนอัสวิน* พระจันทร์เต็มดวง แล้วเสด็จไปยังเมืองลิงกาที่ซึ่งพระรามได้ประทับอยู่ที่นั่นแล้ว ได้นัดหมายการต่อสู้ระหว่างพระรามกับพระราวณะ และได้ทอดพระเนตรดูการต่อสู้ เหล่าเทวดาได้บูชาพระองค์เป็นเวลา 7 คืน เมื่อพระราวณะได้ถูกฆ่าในวันที่ 9 พระพรหมพร้อมเทวดาได้ถวายการบูชาพิเศษแก่พระทศกัณฐ์เทวี ในวันที่ 10 ปรากฏในกาลิกปุราณะ(L.X.26.33)

รามस्यानुग्रगार्थाय रावणस्य वधाय च ।

rāmsyānugragāthāy rāvaṇasya vadhāya ca

रात्रावेव महादेवी ब्रह्मणा बोधिता पुरा ॥२६॥

rātrāveva mahādevī brahmanā bodhitā purā

विशेषपूजा दुर्गाया चक्रेकोकपितामह” ।

viśeṣapūjāṁ durgāyāścakrekokapitāmahaḥ

* นักษัตรแรกใน 27 นักษัตรทางโหราศาสตร์

ततः सम्प्रेषिता देवी दशभ्यां शावरीत्सवैः ॥ ³
 tataḥ sampreṣitā devī daśabhyāṃ śāvarītsavaiḥ

จะเห็นว่าการยกย่องพระทศคาจะพูดไว้ในคัมภีร์ปุราณะ แต่การนำพระเทวีมานับถือบูชาอย่างจริงจังน่าจะเริ่มในสมัยตันตระ ในคัมภีร์ตันตระกล่าวว่า สตรีถูกนับถือว่าเป็นพระเทวีหรือเทพเจ้าสตรี มีการบูชาหญิงสาวกุมารีอายุไม่เกิน 16 ปี (Kumārīpūjā) ลัทธิตันตระถือการบูชาหญิงสาวกุมารีซึ่งเป็นที่พอใจของเทพเจ้าทั้งหลาย ว่าเป็นการบูชาสูงสุด ผู้ใดเลี้ยงหญิงสาวกุมารีที่ถูกนับถือบูชาเหมือนอย่างพระเทวีองค์สำคัญๆ นี้ จะได้รับบุญทั้งสามโลก มีโคลกในคัมภีร์ตันตระ Tantrasāra(Kulācara.Section) ว่า

स्त्रियो देवाः स्त्रियः प्राणाः स्त्रियश्चैव विभूषणम् ।

satrayo devaḥ striyaḥ prāṇāḥ striyaścaiva vibhūṣṇam

स्त्रीद्वेषो नैव कर्तव्यो विशेषात् पूजनं महत् ।

strīdveṣo naiva kartavyo viśeṣāt pujaṇam mahat

स्त्रीमयश्च जगत् सर्वं तथात्मानं च भावयेत् ॥

Tantrasāra(Kulācāra.Section)

strīmayaśca jagat sarvaṃ tathātmānaṃ ca bhāvayet

विद्याः समस्तास्तव देवि भेदाः

vidyāḥ samastāstava devī bhedāḥ

स्त्रियः समस्ताः सकला जगत्सु ।

Mārkaṇḍeya Purāṇa , Devīmahātmya(XI.6)⁴

striyaḥ samastāḥ sakalā jagatsu

การนับถือพระเทวี (goddess) ในลัทธิตันตระนักวิชาการเชื่อว่า เกิดจากคนในวรรณคดี ต่อมาชนวรรณะสูงได้นำไปใช้ มีการพูดถึงการนับถือบูชาพระเทวีในคนที่มีความซื่อสัตย์และขยันหมั่นซึ่งถือว่าเป็นคนวรรณคดีในคัมภีร์ตันตระชัยพรัถยามล (Jayadrathayāmala) ว่า

तैलिकानां गुहं गत्वा कुम्भकारगुहं तु वा ।

tailikānāṃ grham gatvā kumbhakāragrham tu vā

³ Ibid.96-97.

⁴ Ibid.81

तत्र तत्पतिभिः सार्धं यजेत परमेस्वरीम् ॥

H.P.S.,Nep.I,p.176, Preface,p.Ixi.

tatra tatpatibhiḥ sārddham yajeta parameśvarīm

และในเรื่องกาทัมพรี (Kadambari) ผลงานของ ภานะ(Bana)ก็พูดถึงเรื่องการประกอบพิธีบูชาพระเทวีทางศาสนาแบบตันตระของคนวรรณะต่ำเหมือนกัน มีการใช้เนื้อมนุษย์ เลือดและเนื้อสัตว์⁵

พระทศกัณฐ์ได้ถูกบูชากันมากที่สุดไนรัฐเบงกอล ประเทศอินเดีย พระองค์จะถูกบูชาเนื่องในวาระต่างๆ การเตรียมการจัดพิธีบูชาจะเตรียมเป็นเดือนๆ ในเมืองโกลกัตตา จะสร้างกระโจมประดับตกแต่งเป็นพันๆแห่ง และใช้ค่าใช้จ่ายมากเป็นเงินหลายล้านๆ รูปี การบูชาพระเทวีทศกัณฐ์จะทำกันเป็นเวลา 4 วัน ในวันที่ 6 เป็นการไหว้อาราธนาและเริ่มการบูชา ในวันที่ 7, 8, 9 และ 10 ทุกๆ คิน หญิง-ชาย และเด็กๆ จะแต่งตัวใส่เสื้อผ้าสวยงาม เดินเที่ยวดูในเมืองโกลกัตตา และเข้าไปไหว้พระเทวีที่กระโจมประดับตกแต่งไว้ ด้านนอกของกระโจมก็จะมึงงาน ทั้งคนฮินดู มุสลิม ซิกข์ คริสเตียน แต่งตัวกันแล้วก็มาเที่ยวงานและมาไหว้พระเทวี ถือว่าเป็นเทศกาลของชาติ ประมาณ 3 นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น ก็จะสวดอารตี มีการบูชาเทพเจ้า 5 องค์พร้อมกัน คือพระคเณศ พระการติเกยะ ถือกันว่าเป็นบุตรชายของพระทศกัณฐ์ พระลักษมี และพระสรัสวดีถือว่าเป็นบุตรของพระทศกัณฐ์⁶ ผู้ภักดีจะอ่านคัมภีร์เทวีมาหัตมยะ(Devī-Māhātmya)⁷ เป็นเรื่องที่แทรกอยู่ในมารกัณเดยปุราณะ(Mārkaṇḍeya-Purāṇa) ไว้สำหรับอ่านสวดสรรเสริญพระเทวีทศกัณฐ์ แม้ปัจจุบันก็ยังใช้สวดกันอยู่ บูชาทุกวันและใช้อ่านสวดในเทศกาลทศกัณฐ์บูชาที่ยิ่งใหญ่ ในเมืองหรือแถบชานเมืองรัฐเบงกอลในทเวาลี จะสร้างพระรูปพระเทวีด้วยดิน หิน หรือโลหะ แต่สำหรับวันเทศกาลก็จะปั้นพระเทวีด้วยดินเหนียวเมื่อทำการบูชาเสร็จแล้วก็จะนำไปลอยในแม่น้ำคงคา⁸

พระทศกัณฐ์ พระสรัสวดี และลักษมีเป็นองค์เดียวกัน เมื่อตีความหมายเป็นนามธรรม ก็หมายความว่า พระสรัสวดี ได้ชัชชนะอริชชาคือความโง่ ดังนั้นวันนี้ ชาวอินเดีย

⁵ Ibid.45

⁶ Ved Prakash Gupta, **Bhartiya Melon aur Utsvon ka Digdarshan**, Delhi: Jivan Jyoti Prakashan,1995.197.

⁷ Maurice Winternitz, **A History of Indian Literature**, Vol. I, Delhi:Motilal Banarsidass Publishers, Private Limited,1990.540.

⁸ Tantras : Studies on Their Religion and Literature, Chintaharan Chakravarti, Published by Sankar Bhattacharya, Punthi Pustak, Kolkata, 1972.89

ถือกันว่าเป็นวันเริ่มต้นการศึกษา เป็นวันมงคลทางการศึกษา พวกกษัตริย์นักรบ จะนำสัตว์ราชู นักเขียน นำหนังสือ ปากกา นักดนตรี นำเครื่องดนตรี มาวางไว้ที่จรณะ พระบาทของพระทศกาคือว่าเป็นมงคล

พระนามของพระทศกาคือชื่อที่เป็นที่คุ้นเคย คือ ปารวตี อูมา กาลี เคารี สาเหตุที่ชื่อปารวตี เพราะเป็นลูกของปารวัต(ภูเขา) ทำให้รู้ว่าเป็นลูกใคร ตระกูลของใคร ดังปรากฏในศิวปุราณะว่า

कुलोचितेन नाम्ना तां पार्वतीत्याजुहावह ॥

kulocitena nāmnā tāṃ pārvatītyājūhāvaha

धुप्रियां बन्धुजनः सौशील्यगुणसंयुताम् ॥१६॥

शिव.द्वि.रु.सं.पा.खं.३अ७ पृ.१३०*

dhrupriyāṃ bandhujanah sauśīlyagūṇasamyutām

Śiva-purāṇa 2.pā.3.7.16.130

พระธิดาเป็นที่รักและผูกพันของทุกคนในครอบครัว ดังนั้นพระญาติจึงขนานพระนามว่า “ปารวตี” ที่เหมาะกับชื่อวงศ์ตระกูล พระธิดามีคุณสมบัติในการประพฤติและปฏิบัติดี

คำว่า “อูมา” ก็มีสาเหตุของการขนานพระนาม ซึ่งปรากฏในศิวปุราณะว่า

उमोति मात्रा तपसे निषिद्धा कालिका च सा ॥

umoti mātṛā tapes niṣiddhā kālikā cca sā

पश्चादुमाख्या. सुमुखी जगाम भुवने मुने ॥१७॥

शिव.द्वि.रु.सं.पा.खं.३अ७ पृ.१३०

paścādumakhyam sumukhi jagam bhuvane mune

Śiva-purāṇa 2.pā.3.7.17.130

หลังจากที่พระเทวีกาลีสต้องการที่จะบำเพ็ญตบะ พระองค์ถูกพระมารดาห้าม จึงพูดว่า “โอ ย่า(อู มา) โอ พระมุนี ด้วยเหตุนี้ หญิงสาวผู้มีพระพักตร์งดงาม จึงถูกขนานพระนามว่า “อูมา” ในโลก

การขนานพระนามพระกาลีเทวีปรากฏในศิวปุราณะ เริ่มจากวันเวลาเดือนปีที่พระเทวีประสูติ ลักษณะ และกริยาอาการของพระเทวีเสมือนบ่งบอกถึงสาเหตุที่ถูกล

* शिवमहापुराणम् द्वितीयाया रुद्रसंहितायास्तृतीयः पार्वतीखण्डः३ अध्यायाः ७ पृ. १३०

ขนานพระนามว่า “กาลี” เหมือนในคิwapุราณะโศลกที่ 32 ว่า

वस.ततौ मधौ मासे नवभ्या. मृगधिष्यके ॥

vasamtatau madhau māse navabhyām mṛgadhiṣnyake

अर्द्धरात्रे समुत्पन्ना ग.गेव शशिमण्डलात् ॥३२॥

शिव.द्वि.रु.सं.पा.खं.३अ.६ पृ.१२९*

arddharātre samutpannā gaṁgeva śāsimaṇḍalāt

Śiva-purāṇa 2.pā.3.6.32.129

พระเทวีได้ประสูติเวลาเที่ยงคืน เมื่อดาวมฤคศีรัส อยู่รวมกับพระจันทร์ในวัน
ที่ 9 ในเดือนมฤ(เดือนมิถุนายน-เมษายน) ในฤดูใบไม้ผลิ(วสันต์) เหมือนพระคงคาเกิด
จากมณฑลพระจันทร์(ในอากาศหรือสวรรค์)

เวลาที่พระเทวีประสูติก็เป็นเวลาเที่ยงคืน และพระบิดาเหมวันต์ได้ทอด
พระเนตรเห็นพระรูปของพระเทวีเหมือนดั่งดอกนิโลบล (ผิวคล้ำเหมือนบัวชนิดหนึ่งที่มี
สีสดำออกสีคราม) จึงได้ขนานพระนามว่า “กาลี” ตั้งในโศลก 7 และ 11 คิwapุราณะว่า

नीलोत्पलदलयमां सुद्युतिं सुमनोरमाम् ॥

nīlotpaladalaśyamāṁ sudyutiṁ sumanoramām

दृष्ट्वा च तादृशीं कन्यां मुमोदाति गिरिश्वरः॥७॥

शिव.द्वि.रु.सं.पा.खं.३अ.७ पृ.१३๐

dustvā ca tādrśīṁ kanyāṁ mumodāti girīśvaraḥ

Śiva-purāṇa 2.pā.3.7.7.130

เทพเจ้าแห่งบรรพต ทรงพอพระทัยเมื่อทอดพระเนตรเห็นทารกที่งดงามน่า
รักเปล่งประกายรัศมีอยู่ในความมืด เหมือนดอกนิโลบล

अथो मुहूर्त्ते सुमते हिमवान्मुनिभिः सह ॥

atho muhūrte sumate himavānmunibhiḥ saha

नामाऽकरोत्सुतायास्तु कालीत्यादि सुखप्रदम् ॥११॥

शिव.द्वि.रु.सं.पा.खं.३अ.๭ पृ.१๩๐

nāmā karotsutāyāstu kālītyādi sukhapradam

Śiva-purāṇa 2.pa.3.7.11.130

ในช่วงเวลาแห่งความเป็นมงคล พระหิมวัตพร้อมๆกับพระฤษีหลายคน ได้
ขนานพระนามพระธิดาเทวี ว่า “กาลี” และได้ให้ผู้คนยินดีกับพระนามของพระองค์

*शिवमहापुराणम् द्वितीयाया रुद्रसंहितायास्तृतीयः पार्वतीखण्डः३ अध्यायाः ६ पृ. १२९९

ในภาพของพระเทวีทศกาค่อนที่จะปราบอสูรมหิสะนั้นเกิดเป็นนางสตี(ผู้ซื้อสัตย์ต่อสามี) เป็นลูกสาวของพระเจ้าแผ่นดินพระองค์หนึ่งพระนามว่าพระเจ้าทักษะ ผู้บำเพ็ญตบะเป็นเวลาหลายแสนปี เป็นที่พอใจแก่พระเทวีผู้มาปรากฏกายมี 3 ตา 4 กร ถือบ่วง(ปาศ) ตะขอ(อังกุศ) วระ(vara)และอภิติ(abhiti) พระเทวีให้พรว่าพระทักษะจะได้ลูกสาวแล้ว พระทักษะก็เสด็จกลับไปด้วยความสุข มหามายา(ปารวตี)ได้เกิดเป็นนางสตี มีความงดงามไม่มีใครเปรียบปาน เหล่าพระราชาก็ได้ตกลงให้พระศิวะแต่งงานกับนางสตี ในระหว่างนั้นฤษีทรวาสกำลังบูชาพระชคทัมพิกาเทวี และนั่งภาวนาสวดมยาพิชมนตระ พระเทวีพอใจการกระทำนั้นจึงประทานพวงมาลัยที่คล้องอยู่ในคอให้ พวงมาลัยมีกลิ่นหอมมาก มีน้ำผึ้งไหลออกมาตลอดเวลา เมื่อท่านฤษีท่องเที่ยวไปก็คล้องพวงมาลัยไปด้วยจนไปถึงปราสาทของพระเจ้าทักษะพระบิดาของนางสตี ฤษีจึงมอบให้พระเจ้าทักษะมองดูด้วยความปิติยินดีแล้วนำไปวางไว้ที่ห้องพระบรรทม ตกกลางคืนพระเจ้าทักษะได้สดกลิ่นดอกไม้ทิพย์นั้นแล้วได้เสพสุขกับพระชายาของพระองค์ ทำให้พวงมาลัยไม่บริสุทธิ ทำให้พระทักษะต้องคำสาปของฤษีทรวาส ให้เกิดความเกลียดชังนางสตีและพระศิวะสามีของนางด้วย ที่ทั้งสองไปร่วมทำพิธีบูชาัญญโดยไม่ได้รับการเชื่อเชิญ นางสตีอดทนต่อการตำหนิพระบิดาไม่ได้จึงโดดเข้ากองไฟฆ่าตัวตาย ตั้งแต่นั้นไปพระศิวะท่องเที่ยวไปแล้วเปล่งคำว่า “สตี สตี”

ชาติต่อมาของนางสตีเป็นลูกสาวของพระหิมวันกับนางมีนา หิมวันมีลูกสาว 3 คนคือ รากินี กุฎิลลา และกาลี นางกาลีได้บำเพ็ญตบะอยู่ในป่า ส่วนพระศิวะตามหานางสตีก็มาถึงป่าหิมวันต์และได้พบกับนางสตีแล้วได้แต่งงานกัน เพราะก่อนที่นางจะโดดเข้ากองไฟในชาติเป็นนางสตี นางได้สวดอธิษฐานว่าเกิดชาติหน้าขอให้เป็นที่ภรรยาของพระศิวะอีก พระศิวะก็รับการร้องขอนั้น เมื่อแต่งงานแล้วทั้งสองก็ท่องเที่ยวไปในป่า วันหนึ่งพระศิวะต้องการที่จะทดสอบทางจิต จึงเปล่งชื่อของนางกาลี 3 ครั้ง นางสตีคิดว่าพระศิวะไม่พอใจที่ตนมีผิวดำ(สีดำเหมือนสีบุษราคามหินหนึ่ง) นางเกิดความไม่พอใจจึงหนีไปบำเพ็ญตบะอยู่ในป่าเป็นเวลาหนึ่งร้อยปี จนพระพรหมปรากฏและทราบสาเหตุที่นางได้บำเพ็ญตบะจึงให้พรให้ผิวดำของนางเปลี่ยนเป็นสีกลีบดอกบัว เหตุที่นางมีผิวดำขาวตั้งดอกบัวจึงมีชื่อเรียกว่า “เคารี”

ในเวลานั้นได้มี ยักษ์ 2 คนชื่อ รัมกะ กับกะรัมกะ ไม่มีบุตรจึงได้ไปบำเพ็ญตบะเพื่อขอบุตรจากเทพเจ้า รัมกะได้ไปยื่นบำเพ็ญตบะในแม่น้ำลึงกจึงถูกจระเข้(คือพระอินทร์)กลืนเข้าไปในท้อง ส่วนรัมกะได้บำเพ็ญตบะอยู่กลางกองไฟเป็นเวลานานและได้รับพรจากพระอัคนิเทพว่า เมื่อรัมกะรักใคร่ก็ให้ได้รับบุตรที่มีความกล้าหาญ มีอำนาจอิทธิฤทธิ์มาก เขาจึงหยุดการบำเพ็ญตบะและกลับไป ระหว่างทางได้พบกับ

ควายเพศเมีย ได้บังเกิดกามตัณหาทำสังวาสกับนางควาย ต่อมานางควายได้ตั้งท้อง ได้ลูกเป็นมหินิสาสูร มีควายเพศผู้ตัวหนึ่งมาชอบแม่ควายของมหินิสาสูรจึงขวิดอสุรรั่ม ฆะตตาย ระหว่างทำการเผาศพแม่ควายก็กระโดดเข้ากองไฟตายตาม ต่อมามหินิสาสูร ได้กลายเป็นผู้ปกครองอสูร มียักษ์รักกตพีชะ จัณณะและมณณะเป็นเสนาบดี พวกเขา ได้ไปโจมตีเทวดาจนไม่มีหนทางต่อสู้ พวกเทวดาจึงไปพึ่งพระพรหม ได้ปรึกษากับพระ วิษณุและพระศิวะ ขณะนั้นเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในระหว่างพระวิษณุกับพระศิวะ ประทุเดือดร้อนเหมือนกับไฟความตาย พระพรหมกับเทวดาก็เกิดความไม่พอใจกัน ทำให้ ไบหน้าของแต่ละองค์มีแสงเรืองเปล่งออกมารวมกันเป็นลำส่องไปยังอาศรมมหาฤๅษีกา ดยายนะ และฤๅษีผู้ยิ่งใหญ่ก็เปล่งรัศมีออกเหมือนแสงดวงอาทิตย์เป็นพันดวง แสงเหล่านี้ ได้แทรกซึมเข้าไปยังผิวของนางกาลิ เนรมิตความกล้าหาญและรูปพระเทวีชื่อกาดยาย นิ อวัยวะต่างๆของนางได้เปลี่ยนไปเป็นอวัยวะต่างๆ ที่เทวดาได้ประทานให้ พระศิวะ ให้ไบหน้า พระอัคนีเทพให้ดวงตา พระยมให้ผม พระวิษณุให้ 18 แขน พระอินทร์ ให้ส่วนกลางของร่างกาย พระวรุณให้ ตักและตะโพก พระพรหมให้ ขา พระสุรยะให้ นิ้วเท้า พระประชาบดีให้ฟัน พระวสุสให้นิ้วมือ ยักษ์ให้จมูก พระวายุให้หู พวกฤๅษี ให้ขนคิ้วที่ชูชัน เทวดาและเทพเจ้าได้ประทานอาวุธของให้นาง พระศิวะให้ตรีศูล พระ วิษณุให้จักร(ล้อหิน) พระวรุณให้สังข์ พระอัคนีให้ทวน พระวายุให้คันทนู พระสุรยะให้ แล่งศร พระอินทร์ให้วัชรฆัณฎา พระยมให้กระบอง ไวศรวณะให้คทา พระพรหมให้ ลูกประคำ พระกาลาให้ดาบและโล่ พระจันทรให้แส้และสร้อยมุก มหาสมุทราให้พวง มาลัย พระหิมวันให้สิงโต พระวิศวกรม ให้จุฑามณีมงกุฎเป็นวงพระจันทร์ ตุ่มหูและ กริช พระยาคณธรรพให้ถ้วยตม่น้ำทำด้วยเงิน พญานาคให้สร้อยนาค และฤดูให้ดอกไม้ สด ส่งไปต่อสู้กับมหินิสาสูรที่ภูเขาวินธัยัส เมื่อมหินิสาสูรเห็นนางกาลิมีรูปร่างมได้ตกหลุม รักรสังทุนทุกิให้ไปเจรจาเพื่อให้อยอมเป็นเมียมหินิสาสูร แต่นางกาลิบอกว่าถ้ารบชนะนาง ได้ก็ยอม จนทั้งสองได้ต่อสู้กัน อสูรได้แปลงเป็นช้าง และเป็นควายจนถูกนางกาลิใช้อาวุธต่างๆที่ไม่ได้ผล นางเกิดบันดาลโทสะกระโดดขึ้นไปขี่บนควายในคราบอสูรแล้วใช้ หอกแทงที่หูจนมหินิสาสูรตาย⁹

ในคัมภีร์ปุราณะไม่ได้พูดถึงการบูชาพระทศกัณฐ์ด้วยซากสัตว์ มนุษย์ และ เลือดเช่นเดียวกับการทำพิธีบูชาญในสมัยพระเวท ซึ่งในฤคเวทได้พูดถึงการทำพิธี

⁹Purānic Encyclopaedia, Vettam Mani, Motilal Banarsidass Publishers, Private Limited, Delhi, 1996.

บูชาयัญที่บริสุทธิ์ต้องไม่มีการเบียดเบียนไว้ในฤคเวท (พระอุษา) ว่า

उष वाजम् हि वंस्व यः चित्रः मानुषे जने ॥

Uṣa vājam hi vaṁsva yaḥ citraḥ mānuṣe jane

तेन आ वह सुऽकृतः अध्वरान् उप ये त्वा गुणन्ति वह्यः॥११॥

क्रममम१अम२सूम ४८५ पुम ३३९

tena ā vah su'kṛtaḥ adhvārān upa ye tvā gṛṇanti vahnayah¹⁰

R.M.1 A.9 Sū.48.P.339

โอ พระอุษา จงรับอาหารที่ถูกต้องให้ผู้ประกอบพิธีบูชาयัญ(yajaman) ที่ทำดีแล้ว
สดุดีท่าน หรือเครื่องเซ่นสำหรับบูชา จงมารับการบูชาयัญที่ไม่มีการเบียดเบียนใกล้ๆ*

จะเห็นว่าการบูชาयัญสมัยพระเวทหรือปุราณะไม่ได้พูดถึงการฆ่าสัตว์
เบียดเบียนสัตว์ ข้าพเจ้าสันนิษฐานว่าคงเกิดขึ้นในสมัยต้นตระกูลที่นำเอาความเชื่อของ
คนท้องถิ่นผสมกับความเชื่อแบบใหม่ที่ได้รับอิทธิพล

ปัจจุบันการบูชาयัญพระทศคาเทวีด้วยเครื่องสังเวทซากสัตว์ มนุษย์ตามความ
เชื่อแบบต้นตระกูล ค่อยๆหายไป หันมาใช้ผลไม้และขนมแทน

¹⁰ Ṛgveda-Samhitā, Commentary of Sāyaṇācārya Vol.1, Poona:Printed by S.P.Berve, Proprietor Parashuram Press, 1972,339.

* แปลจากหนังสือ **वेददीपिका Vedāpikā A Collection of Vedic Hymns with Introduction**, (สันสกฤต-อินดี) Translation Notes.Ed. by Dr.Bal Shastri and Dr. Ramakant Pandey, Sanskrit Parishad, University of Saugor, Sagar, 1994,90.

ทางอินเดียตอนเหนือ หรืออุตรประเทศ ถือกันว่า ในวัน “วิชัยทศมี” เทศกาลเดียวกันนี้ เป็นที่ 10 ที่พระรามได้รับชัยชนะเหนือทศกัณฐ์หรือราวีณ คือฝ่ายธรรมชนะอธรรม หลังจากรบกันมา 10 วัน ในวันนี้เวลาเย็นที่เมืองใหญ่ๆ เช่น เดลฮี อิลาฮาบาด ลักเนา เป็นต้น ก็จะจุดไฟเผาหุ่น ราวณะหรือทศกัณฐ์ เมฆขนาดหรืออินทรีชิตลูกทศกัณฐ์ และกุมภกัณฐ์น้องชายทศกัณฐ์ ถือว่าเป็นการทำลายความชั่วให้หมดไป

ในเมืองไทยได้เฉลิมฉลองไปเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2553 ที่วัดอินทดู เช่น วัดวิษณุ วัดเทพมณเฑียร วัดแขกสีลม ที่วัดแขกสีลมจะมีงานแห่เทพเจ้าที่ยิ่งใหญ่ทุกๆ ปี มีผู้ศรัทธาทั้งชาวอินเดียและชาวไทยเป็นจำนวนมากไปร่วมงาน

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

Ancient Indian Tradition & Mythology, Vol.1, The Wiva-Purana Part II , Translated and Annotated by Dr.G.V. Tagare, Motilal Banarsidass Publishers Private Limited, Delhi,1993. P.65-82

Ancient Indian Tradition & Mythology, Vol.51,The Skanda-Purana Part III, Translated and Annotated by Dr.G.V. Tagare, Motilal Banarsidass Publishers Private Limited, Delhi,1993. P.65-82
Chakravarti,Chintaharan. **Tantras : Studies on Their Religion and Literature**.
Published by Sankar Bhattacharya, Punthi Pustak, Kolkatta, 1972.

Winternitz ,Maurice. A History of Indian Literature. Vol.1, , Delhi:Motilal Banarsidass Publishers, Private Limited,1990.

Vettam,Mani.**Puranic Encyclopaedia**.Delhi:Motilal Banarsidass Publishers Private Limited, 1993.

ภาษาสันสกฤต

The Śivamahāpurāṇam Part I, Publiised by Nag Sharan Singh for Nag Publisher, 11A/U.A. (Postoffice building) Jawahar Nagar, Delhi-110007.

Skanda-Purāna Part III, Publiised by Nag Sharan Singh for Nag Publisher, 11A/U.A. (Postoffice building) Jawahar Nagar, Delhi-110007.

ภาษาฮินดี

Gupta,Vedprakash.**Bhartiya Melon aur Utsvaon ka Dig Darshan**. Delhi: Jivan Jyoti Prakashan,1995.